

**НОВЕ В УПРАВЛІННІ ТЕРИТОРІАЛЬНИМИ ГРОМАДАМИ
NEW IN CONTROL OF THE TERRITORIAL COMMUNITIES**

УДК 330.33.012:669(477)

**ЕЛЕМЕНТИ БЕЗБИТКОВОСТІ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ФІНАНСАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД**

• **Горошкова Л. А.**, д. е. н., професор кафедри підприємництва, менеджменту організацій та логістики, академік академії економічних наук України, Запорізький національний університет

Волков В. П., д. т. н., проф., проректор з науково-педагогічної роботи, академік академії економічних наук України, Запорізький національний університет

Коваленко Г. В., аспірант, Запорізький національний університет

Lidiya Goroshkova, Doctor of economical science, professor of the department of business, management organizations and logistics, Zaporizhzhya National University

Vladimir Volkov, Doctor of technical science, professor, Pro-rector of the scientific-pedagogical work, Zaporizhzhya National University

Grigory Kovalenko, postgraduate of the Department of business, management and logistics, Zaporizhzhya National University

Goroshkova L., Volkov V., Kovalenko G. Elements of the without unpredictability in a management of system of the territorial communities finance.

In work the carried out modeling of conditions of stable functioning of a financial system of a territorial community. The reforming between budget of the attitudes is by stimulus for local communities on the one hand, namely, more effectively to form profitable parts of the budget, and from another - to pass to self-maintenance and more rational planning of the charges, which in the future financial periods will allow to make territorial communities economically self-sufficient and financial capable. Is considered proficit , balanced and scarce variants of the state budget in borders of a territorial community. Is proved, that in conditions balanced or proficit of the state budget of a territorial community expedient there is use of such kinds of economic politics of stabilization: politics of proportional economic stabilization with governmental demand; politics of differential stabilization, at which the regulation is carried out with the help by derivative, that is the governmental demand is connected to speed of change of a part of the national income created in borders of territory. Is established, that the greater efficiency is possible for expecting from the second kind of politics, as use not of absolute sizes of the national income created in borders of territory, and parameter of speed of his change will allow to increase accuracy of model and will expand horizons of forecasting of analyzed parameters. Is proved, that the politics of integrated stabilization at which governmental demand proportional of deficiency of the national income created in borders of territory, which collects, will be effective in case of the scarce budget of a territorial community. Such politics will allow to reduce a level of this deficiency by optimization of a level of expenses.

Горошкова Л. А., Волков В. П., Коваленко Г. В. Елементи безбитковості у системі управління фінансами територіальних громад.

У роботі проведене моделювання умов стабільного функціонування фінансової системи територіальної громади. Реформування міжбюджетних відносин є стимулом для місцевих громад з одного боку, а саме, ефективніше формувати дохідну частину бюджету, а з іншого – переходити на самозабезпечення та більш раціональне планування своїх видатків, що у майбутні фінансові періоди дозволить зробити територіальні громади економічно самодостатніми та фінансово спроможними. Розглянуто профіцитний, збалансований та дефіцитний варіанти державного бюджету в межах територіальної громади. Доведено, що в умовах збалансованого або профіцитного державного бюджету територіальної громади доцільним є використання таких видів економічної політики стабілізації: політики пропорційної економічної стабілізації з урядовим попитом; політики диференціальної стабілізації, за якої регулювання здійснюється за допомогою похідної, тобто урядовий попит пов'язаний зі швидкістю зміни частини національного доходу, створеного у межах території. Встановлено, що більшої ефективності можливо очікувати від другого виду політики, оскільки

використання не абсолютних величин національного доходу, створеного у межах території, а показника швидкості його зміни (похідної), дозволить підвищити точність моделі та розширити горизонти прогнозування аналізованих показників. Доведено, що політика інтегральної стабілізації, за якої урядовий попит пропорційний дефіциту національного доходу, створеного у межах території, що накопичується, буде ефективною в разі дефіцитного бюджету територіальної громади. Така політика дозволить зменшити рівень цього дефіциту шляхом оптимізації рівня витрат.

Горошкова Л. А., Волков В. П., Коваленко Г. В. Элементы безубыточности в системе управления финансами территориальных общин.

В работе проведено моделирование условий стабильного функционирования финансовой системы территориальной общины. Реформирование межбюджетных отношений является стимулом для местных общин с одной стороны, а именно, эффективнее формировать доходную часть бюджета, а с другого – переходить на самообеспечение и более рациональное планирование своих расходов, которые в будущем финансовые периоды позволят сделать территориальные общины экономически самодостаточными и финансово способными. Рассмотрен профицитный, сбалансированный и дефицитный варианты государственного бюджета в границах территориальной общины. Доказано, что в условиях сбалансированного или профицитного государственного бюджета территориальной общины целесообразным есть использование таких видов экономической политики стабилизации: политики пропорциональной экономической стабилизации с правительственным спросом; политики дифференциальной стабилизации, при которой регулирование осуществляется с помощью производной, то есть правительственный спрос связан со скоростью изменения части национального дохода, созданного в границах территории. Установлено, что большей эффективности возможно ожидать от второго вида политики, поскольку использование не абсолютных величин национального дохода, созданного в границах территории, а показателя скорости его изменения (производной), позволит повысить точность модели и расширит горизонты прогнозирования анализируемых показателей. Доказано, что политика интегральной стабилизации, при которой правительственный спрос пропорционален дефициту национального дохода, созданного в границах территории, которая накапливается, будет эффективной в случае дефицитного бюджета территориальной общины. Такая политика позволит уменьшить уровень этого дефицита путем оптимизации уровня затрат.

Постановка проблеми. У сучасних умовах децентралізації особливої актуальності набуває проблема розбудови ефективної системи управління фінансами територіальних громад та місцевих бюджетів на невизначеній до кінця правовій базі.

Основою фінансового забезпечення діяльності представницьких та виконавчих органів місцевого самоврядування є бюджет. З бюджету фінансуються заходи щодо соціального й економічного розвитку відповідної території, здійснюється перерозподіл національного доходу, створеного в межах території.

Унаслідок прийняття змін до Податкового кодексу України та Бюджетного кодексу України суттєво розширені фінансові можливості місцевого самоврядування. Передбачається, що територіальні громади отримають увесь спектр повноважень та фінансових ресурсів, що мали тільки міста обласного підпорядкування. Це, наприклад, зарахування 60% ПДФО на власні повноваження, прямі міжбюджетні відносини з держбюджетом (прямі відносини мають обласні, районні, міста обласного значення), державні субвенції. З 2015 р. джерела формування доходів місцевих бюджетів було розширено за рахунок передачі з державного бюджету до місцевих низки податків, а також запровадження нових зборів. Але це не дає підстави вважати, що розширення кількості місцевих податків і зборів призведе до автоматичного підвищення ефективності процесу формування дохідної частини місцевих бюджетів.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Аналізу проблем децентралізації управління місцевими фінансами присвячені роботи таких вітчизняних вчених, як В. Вакуленко, Н. Гринчук, Ю. Ганущак, О. Синцова, О. Звіздай та ін. [1-12, 14-15].

Виокремлення невирішених проблем. Одночасно з розширенням бази формування дохідної частини місцевих бюджетів, відбулось перенесення значного обсягу витрат, передусім соціальних, до видатків місцевих бюджетів. Це обумовлює необхідність пошуку шляхів формування більш стійких доходів місцевих бюджетів.

Саме тому в Україні виникла необхідність удосконалити чинну систему формування та розподілу доходів місцевих бюджетів.

Формування цілей статті. Основним завданням роботи є розробка концептуальних засад політики управління доходами та витратами територіальних громад з метою створення механізму, що дозволять зробити територіальні громади економічно самодостатніми та фінансово спроможними.

Результати дослідження. Реформування міжбюджетних відносин є стимулом для місцевих громад з одного боку, ефективніше формувати дохідну частину бюджету, а з іншого – переходити на самозабезпечення та більш раціональне планування своїх видатків, що у майбутні фінансові періоди дозволять зробити територіальні громади економічно самодостатніми та фінансово спроможними.

Таким чином, особливого значення набуває необхідність формування політики управління державними витратами територіальних громад.

З огляду на попередній позитивний досвід, на нашу думку, при формуванні такої політики доцільно використати математичний апарат, відомий як модель Філіпса, щодо питання економічної стабілізації [13, 14]. Модель полягає у такому.

За вихідні дані приймаються три базових варіанти політики державних витрат $G^*(t)$:

1) політика пропорційної економічної стабілізації з урядовим попитом.

У цьому випадку урядовий попит описується рівнянням виду:

$$G^*(t) = -\gamma_p \cdot U(t), \quad (1)$$

де $U(t)$ – обсяг національного доходу, створеного у межах території;

2) політика диференціальної стабілізації, за якої регулювання урядового попиту пов'язане зі швидкістю зміни національного доходу, створеного у межах території (тобто використовується похідна).

У цьому випадку урядовий попит набуває вигляду:

$$G^*(t) = -\gamma_d \cdot \frac{dY}{dt}. \quad (2)$$

3) політика інтегральної стабілізації, тобто урядовий попит пропорційний дефіциту національного доходу, що створюється і накопичується у межах території.

У цьому випадку урядовий попит:

$$G^*(t) = -\gamma_i \int_0^t U(\tau) \cdot d\tau, \quad (3)$$

В усіх трьох випадках коефіцієнти пропорційності $\gamma_p, \gamma_d, \gamma_i$ – задані величини (коефіцієнти пропорційності).

Між запланованим рівнем державних витрат $G^*(t)$ і реальним $G(t)$, що впливає на економіку території, наявна розбіжність $G^*(t) - G(t)$, яку бажано мінімізувати для забезпечення стабілізації.

Нехай $\beta < 0$ – коефіцієнт, що визначає швидкість реакції урядових рішень (коефіцієнт реакції). Тоді рішення щодо державних витрат $G(t)$ визначається як рішення лінійного рівняння першого порядку:

$$\frac{dG(t)}{dt} + \beta \cdot G(t) = \beta \cdot G^*(t), \quad (4)$$

де $G^*(t)$ задається одним з варіантів політики (1 – 3) або їх комбінацією з метою досягнення рівноваги попиту та пропозиції частини національного доходу, створеного у межах території.

Використання моделі Філіпса тільки з мультиплікатором, без акселератора, тобто коефіцієнта пропорційності індукованих інвестицій до швидкості зміни національного доходу, створеного у межах території $\frac{dY}{dt}$, сукупний попит $Y_c(t)$, с урахуванням попиту з боку держави складе:

$$Y_c(t) = cY(t) + G(t) + C_0 + I_0, \quad (5)$$

де $0 < c < 1$ – схильність до споживання;

C_0 – споживання;

I_0 – автономні інвестиції.

Пропозиція в цьому випадку буде задана рівнянням:

$$\frac{dY}{dt} = \alpha(Y_c(t) - Y(t)). \quad (6)$$

Складемо математичну модель політики економічної стабільності для територіальної громади та визначимо, до якого ефекту призведе така політика.

Підставимо у рівняння (6) замість $Y_c(t)$ його значення зі співвідношення (5) та одержимо:

$$\frac{dY}{dt} = -\alpha s Y(t) + \alpha G(t) + \alpha A, \quad (7)$$

де $s = 1 - c$ – схильність до заощаджень (норма нагромадження) ($1/s = \mu$ – мультиплікатор Кейнса);

$A = C_0 + I_0$ (інвестиції вважаємо незмінними).

Тепер продиференціюємо співвідношення (5). Будемо мати:

$$\frac{dY_c}{dt} = c \frac{dY}{dt} + \frac{dG}{dt}. \quad (8)$$

Додамо рівняння (8) до рівнянням (5) та результат помножимо на β (коефіцієнт реакції), тоді отримаємо:

$$\frac{dY_c}{dt} + \beta Y_c = c \frac{dY}{dt} + \beta c Y(t) + \beta G(t) + \beta A. \quad (9)$$

Підставивши в рівняння (8) замість $\frac{dG}{dt}$ його значення з рівняння (4), будемо мати:

$$\frac{dY_c}{dt} + \beta Y_c(t) = c \frac{dY}{dt} + \beta c Y(t) + \beta G^*(t) + \beta A. \quad (10)$$

Відповідно до рівняння (6)

$$Y_c(t) = \frac{1}{\alpha} \left(\frac{dY}{dt} + \alpha Y(t) \right), \quad (11)$$

тоді

$$\frac{dY_c}{dt} = \frac{1}{\alpha} \left(\frac{d^2 Y}{dt^2} + \alpha \frac{dY}{dt} \right). \quad (12)$$

Підставимо вирази (11), (12) у співвідношення (10):

$$\frac{1}{\alpha} \left(\frac{d^2 Y}{dt^2} + \alpha \frac{dY}{dt} \right) + \beta \left(\frac{dY}{dt} + \alpha Y(t) \right) = c \frac{dY}{dt} + \beta c Y(t) + \beta G^*(t) + \beta A. \quad (13)$$

або

$$\frac{d^2 Y}{dt^2} + (\beta + \alpha s) \frac{dY}{dt} + \alpha \beta_s Y(t) = \beta \alpha G^*(t) + \beta \alpha A. \quad (14)$$

Відповідне характеристичне рівняння для рівняння (14) записується у вигляді:

$$\lambda^2 + (\beta + \alpha s)\lambda + \alpha\beta s = 0. \quad (15)$$

і має корені $\lambda_1 = -\beta$, $\lambda_2 = -\alpha s$.

Таким чином, загальне рішення відповідного однорідного рівняння буде мати вигляд:

$$Y^0(t) = C_1 e^{-\beta t} + C_2 e^{-\alpha s t}, \quad (16)$$

де C_1, C_2 – довільні постійні.

Маємо $Y^0(t) \rightarrow 0$ при $t \rightarrow \infty$.

Проаналізуємо особливості політики пропорційної стабільності.

Рівняння (14) для неї приймає вигляд:

$$\frac{d^2 Y}{dt^2} + (\beta + \alpha s) \frac{dY}{dt} + \alpha\beta(s + \gamma_\rho)Y(t) = \alpha\beta A. \quad (17)$$

Загальне рішення рівняння (17) будемо шукати у вигляді $Y(t) = Y^0(t) + Y^*$.

Методом підбора знаходимо часткове рішення:

$$Y^* = \frac{A}{s + \gamma_\rho}. \quad (18)$$

Для знаходження загального рішення $Y^0(t)$ відповідного однорідного рівняння складемо характеристичне рівняння:

$$\lambda^2 + (\beta + \alpha s)\lambda + \alpha\beta(s + \gamma_\rho) = 0. \quad (19)$$

Для визначення коренів рівняння (19) обчислимо дискримінанту:

$$D = (\beta + \alpha s)^2 - 4\alpha\beta(s + \gamma_\rho) = (\beta - \alpha s)^2 - 4\alpha\beta\gamma_\rho. \quad (20)$$

Якщо $D = 0$, тоді $\gamma_\rho = \frac{(\beta - \alpha s)^2}{4\alpha\beta}$ і $\lambda_1 = \lambda_2 = \frac{\beta + \alpha s}{2}$, а $Y^0(t) = (C_1 t + C_2) e^{-\frac{\beta + \alpha s}{2} t}$,

C_1, C_2 – довільні постійні.

При $t \rightarrow \infty$ маємо: $Y^0(t) \rightarrow 0$ а $Y(t) \rightarrow Y^* = \frac{A}{s + \gamma_\rho}$, тобто процес розвитку

стабілізується.

Якщо $D < 0$, то $\gamma_\rho > \frac{(\beta - \alpha s)^2}{4\alpha\beta}$, а корені $\lambda_{1,2}$ комплексно-сполучені і мають місце

коливання. У цьому випадку $Y(t) = e^{-\frac{\beta + \alpha s}{2} t} (C_1 \cos \varphi t + C_2 s \alpha t)$, і при $t \rightarrow \infty$

маємо: $Y^0(t) \rightarrow 0$;

Колівання є згасаючими і процес тяжіє до стабілізації.

У реальних економічних системах утримання стабільності у довготривалій перспективі не завжди є можливим, оскільки важливим фактором впливу є циклічність економічних процесів. Тобто у ситуації спаду в економіці, можливим є розбалансування системи і втрата нею стабільності. За таких умов доцільним є використання запропонованої нами моделі прогнозування розвитку складних систем, що дозволяє врахувати циклічність розвитку економічних процесів у довготривалому періоді [5]. Основу цієї моделі складає система лінійних диференціальних рівнянь:

$$\begin{cases} \frac{dN_1}{dt} = N_1(\varepsilon_1 + \gamma_1 N_2), \\ \frac{dN_2}{dt} = N_2(\varepsilon_2 + \gamma_2 N_1), \end{cases} \quad (21)$$

$$\frac{dN_i}{dt} = N_i(\varepsilon_i + \gamma_i N_{i-1}),$$

де

i – кількість підсистем у складній системі, кількість;

N_i – кількісна характеристика i -ї підсистеми, кількість;

ε_i – коефіцієнт приросту кількісної характеристики підсистеми за умови її незалежного функціонування, безрозмірна величина;

$\gamma_i = \frac{\alpha\beta_i}{n}$ – коефіцієнт приросту внутрішніх властивостей підсистеми, безрозмірна величина;

безрозмірна величина;

α – постійна величина, що визначається внутрішніми властивостями підсистеми, безрозмірна величина;

β_i – прирощення кількісної характеристики підсистем, що відповідає кількості взаємодій між ними, кількість.

Важливим фактором щодо стабільності фінансової системи територіальної громади є ефективний управляючий вплив з використанням сучасних технологій та методів управління на мезорівні. Саме тому доцільним буде провести моделювання параметрів такого управляючого впливу з урахуванням ієрархії в управлінні складними системами.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином у роботі проведене моделювання умов безбиткового, стабільного функціонування фінансової системи територіальної громади. На нашу думку, в умовах збалансованого або профіцитного державного бюджету територіальної громади доцільним є використання таких видів економічної політики стабілізації:

- 1) політики пропорційної економічної стабілізації з урядовим попитом;
- 2) політики диференціальної стабілізації, за якої регулювання здійснюється за допомогою похідної, тобто урядовий попит пов'язаний зі швидкістю зміни частини національного доходу, створеного у межах території.

Більшій ефективності можливо очікувати від другого виду політики, оскільки використання не абсолютних величин національного доходу, створеного у межах території, а показника швидкості його зміни (похідної), дозволить підвищити точність моделі та розширить горизонти прогнозування аналізованих показників.

Політика інтегральної стабілізації, за якої урядовий попит пропорційний дефіциту національного доходу, створеного у межах території, що накопичується, буде ефективною в разі дефіцитного бюджету територіальної громади. Така політика дозволить зменшити рівень цього дефіциту шляхом оптимізації рівня витрат.

Серед параметрів впливу на стан фінансів територіальної громади, що потребують детального розгляду у подальших дослідженнях, доцільно віднести такі: вихідні фінансові можливості (капітал); сезонність виробничих процесів; стан та можливості правового забезпечення процесу реформування; наявність фінансових установ та ефективні процеси фінансового менеджменту (місцеві банки); можливості використання фінансових інструментів, а саме облігацій, векселів, ф'ючерсів та ін.

Список використаних джерел:

1. Вакуленко В. М. Управління місцевими фінансами / В.М. Вакуленко, Н.М. Гринчук. – К.: НАДУ, 2008. – 76 с.
2. Звіздай О. В. Місцеві бюджети в умовах децентралізації / О.В. Звіздай // Теорія і практика державного управління. – 2016. - №2 (53). – С.1-5.
3. Волков В. П. Логістика нерухомості у житлово-комунальному господарстві : [монографія] / В. П. Волкова, Л. А. Горошкова. – Запоріжжя: ЗНУ, 2013. – 645 с.

4. Управління виробничим та інфраструктурним розвитком економічного потенціалу України [Текст]: Монографія / За заг.ред. В. П. Волкова. – Запоріжжя: ЗНУ, 2012. – 500 с.
5. Волков В. П. Моделювання умов беззбитковості функціонування житлово-комунального господарства України / В. П. Волков, Л. А. Горошкова // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: Збірник наукових праць. – Маріуполь: ДВНЗ «ПДТУ», 2013. – Вип. 1. – Т. 1 – С.179–183.
6. Горошкова Л. А. Аналіз детермінант економічної безпеки галузей національного господарства / Л.А. Горошкова // Економічний вісник університету: Збірник наукових праць учених та аспірантів. – Переяслав-Хмельницький: Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди, 2012. – №19. – С.149–163.
7. Волков В. П. Прогнозування розвитку складних техніко-економічних систем мезорівня / В.П. Волков, Л.А. Горошкова // Економічний вісник університету: Збірник наукових праць учених та аспірантів. – Переяслав-Хмельницький: Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди, 2013. – №20/2. – С.257–263.
8. Волков В. П. Складові фінансово-економічної безпеки житлово-комунального господарства України / В.П. Волков, В. Шмаль, Л. А. Горошкова // Комунальне господарство міст: Науково-технічний збірник. – Харків: Харківська національна академія міського господарства, 2013. – Вип.108. – С.279 - 285.
9. Волков В. П. Якість житлово-комунальних послуг як складова системи соціальної відповідальності підприємств галузі / В.П. Волков, Л.А. Горошкова, В. Шмаль // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»: Збірник наукових праць. – Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2014. – Вип.3 (44). – С.86-90.
10. Горошкова Л. А. Аналіз детермінант економічної безпеки галузей національного господарства / Л.А. Горошкова // Економічний вісник університету: Збірник наукових праць учених та аспірантів. – Переяслав-Хмельницький: Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди, 2012. – №19. – С.149–163.
11. Волков В. П. Прогнозування розвитку складних техніко-економічних систем мезорівня / В.П.Волков, Л.А.Горошкова // Економічний вісник університету: Збірник наукових праць учених та аспірантів. – Переяслав-Хмельницький: Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г.Сковороди, 2013. – №20/2. – С.257–263.
12. Волков В. П. Складові фінансово-економічної безпеки житлово-комунального господарства України / В.П. Волков, В. Шмаль, Л.А.Горошкова // Комунальне господарство міст: Науково-технічний збірник. – Харків: Харківська національна академія міського господарства, 2013. – Вип.108. – С.279 - 285.
13. Леоненко П. М. Історія економічних учень: Підручник / П.М. Леоненко, П.І. Юхименко. – К.: Знання, 2008. – 639 с.
14. Моделирование экономической динамики / Клебанов Т. С., Дубровина Н. А., Полякова О. Ю., Раевнева Е. В., Милов А. В., Сергиенко Е. А. – Х.:Издательский Дом «ИНЖЭК», 2004. – 244 с.
15. Пат. 82983 Україна, МПК (2013.01) G06Q90/00; G06Q10/06 (2012.01). Спосіб прогнозування розвитку складних систем / Волков В. П., Горошкова Л. А.; заявник та патентовласник ДВНЗ «Запорізький національний університет» МОН України. – №u201301645; заявл. 11.02.2013 р.; опубл. 27.08.2013 р., Бюл. № 16.

References:

1. Vakulenko V. M. (2008), "Local Finance Management", ["Upravlinnja miscevyu finansamy"], V. M. Vakulenko, N. M. Grinchuk, K., NAPA, 76 p.
2. Zvizdau O. V. (2016), "Local budgets in the conditions of decentralization", ["Miscevi bjudzhety v umovah decentralizacii"], O.V. Zvizdau, The theory and practice of public administration, No. 2 (53), pp. 1-5.
3. Volkov V. P. (2013), "Logistics of real estate in housing and communal services", ["Logistyka neruhomosti u zhytlovo-komunal'nomu gospodarstvi"], [monograph], V.P. Volkov, L.A. Goroshkova, Zaporozhye, ZNU, 645 p.
4. "Management of Industrial and Infrastructure Development of the Economic Potential of Ukraine", ["Upravlinnja vyrobnychym ta infrastrukturyim rozvytkom ekonomichnogo potencialu Ukrai'ny"], [Text], Monograph, For zag.red. V.P. Volkov, Zaporozhye, ZNU, 2012, 500 p.
5. Volkov V. P. (2013), "Simulation of the conditions of break-even functioning of the housing and communal services of Ukraine", ["Modeljuvannja umov bezzbytkovosti funkcionuvannja zhytlovo-komunal'nogo gospodarstva Ukrai'ny"], V.P. Volkov, L.A. Goroshkova, Theoretical and practical aspects of economy and intellectual property, Collection of scientific works, Mariupol, State Pedagogical Institute "PDTU", Vip. 1, T. 1, pp. 179 -183.
6. Goroshkova L. A. (2012), "Analysis of determinants of economic security of national economy branches", ["Analiz determinant ekonomichnoi' bezpeky galuzej nacional'nogo gospodarstva"], L. A. Goroshkova, Economic Bulletin of the University: Collection of scientific works of scientists and post-graduate students, Pereyaslav-Khmelnytsky, Pereyaslav-Khmelnytsky State Pedagogical University named after G. Skovoroda, No. 19, pp. 149-163.

7. Volkov V. P. (2013), "Forecasting the development of complex technical and economic systems of mesorovina", ["Prognozuvannja rozvytku skladnyh tehniko-ekonomichnyh system mezorivnja"], V. P. Volkov, L. A. Goroshkova, *Economic Bulletin of the University: Collection of scientific works of scientists and postgraduates*, Pereyaslav-Khmelnytsky: Pereyaslav-Khmelnytsky State Pedagogical University named after G. Skovoroda, No.20 / 2, pp. 257-263.

8. Volkov V. P. (2013), "Components of financial and economic security of housing and communal services of Ukraine", ["Skladovi finansovo-ekonomichnoi' bezpeky zhytlovo-komunal'nogo gospodarstva Ukrai'ny"], V.P. Volkov, V. Shmal, L.A. Goroshkova, *Communal economy of cities: Scientific and technical collection*, Kharkiv, Kharkiv National Academy of Municipal Economy, Vip.108, pp. 279 - 285.

9. Volkov V. P. (2014), "The quality of housing and communal services as a component of the system of social responsibility of enterprises in the industry", ["Jakist' zhytlovo-komunal'nyh poslug jak skladova systemy social'noi' vidpovidal'nosti pidpryjemstv galuzi"], V.P. Volkov, L.A. Goroshkova, V. Shmal, *Scientific Bulletin of Uzhgorod University. Series "Economics": Collection of scientific works*, Uzhhorod, UzhNU Dvz, Issue 3 (44). pp. 86-90.

10. Goroshkova L. A. (2012), "Analysis of determinants of economic security of national economy branches", ["Analiz determinant ekonomichnoi' bezpeky galuzej nacional'nogo gospodarstva"], L.A. Goroshkova, *Economic Bulletin of the University: Collection of scientific works of scientists and postgraduate students*, Pereyaslav-Khmelnytsky, Pereyaslav-Khmelnytsky State Pedagogical University named after G. Skovoroda, No. 19, pp. 149-163.

11. Volkov V. P. (2013), "Forecasting the development of complex technical and economic systems of mesorovina", ["Prognozuvannja rozvytku skladnyh tehniko-ekonomichnyh system mezorivnja"], V. P. Volkov, L. A. Goroshkova, *Economic Bulletin of the University: Collection of scientific works of scientists and postgraduates*, Pereyaslav-Khmelnytsky: Pereyaslav-Khmelnytsky State Pedagogical University named after G. Skovoroda, No.20 / 2, pp. 257-263.

12. Volkov V. P. (2013), "Components of financial and economic security of housing and communal services of Ukraine", ["Skladovi finansovo-ekonomichnoi' bezpeky zhytlovo-komunal'nogo gospodarstva Ukrai'ny"], V.P. Volkov, V.Shmal, L.A.Goroshkova, *Communal economy of cities: Scientific and technical collection*, Kharkiv, Kharkiv National Academy of Municipal Economy, Vip.108, pp. 279 - 285.

13. Leonenko P. M. (2008), "History of Economic Students", ["Istorija ekonomichnyh uchen"], textbook, P.M. Leonenko, P.I. Yukhymenko, K., Knowledge, 639 p.

14. "Modeling of economic dynamics", ["Modelyrovanye ekonomycheskoj dynamyky"], Klebanov T.S., Dubrovin N.A., Polyakova O.Yu., Raevneva E.V., Milov A.V., Sergienko E.A, Kh., Publishing House "INZHEK", 2004, 244 p.

15. Pat. 82983 Ukraine, IPC (2013.01) G06Q90 / 00; G06Q10 / 06 (2012.01), "A method of forecasting the development of complex systems", ["Sposib prognuzuvannja rozvytku skladnyh system"], Volkov V.P., Goroshkova L.A., Applicant and patent holder of the State Enterprise "Zaporizhzhya National University" Ministry of Education and Science of Ukraine, No.201301645, stated. 11.02.2013, has published August 27, 2013, Bul. No. 16

Keywords: a territorial community; budget; incomes of the budget; charges of the budget; budget politics; stable development.

Ключові слова: територіальна громада; бюджет; доходи бюджету; видатки бюджету; бюджетна політика; стабільний розвиток.

Ключевые слова: территориальная община; бюджет; доходы бюджета; расходы бюджета; бюджетная политика; стабильное развитие.